

МӘДЕНИ МҰРА
ғылыми журнал

КУЛЬТУРНОЕ НАСЛЕДИЕ
научный журнал

CULTURAL HERITAGE
science journal

ISSN: 2708-3365

№ 4 (103)

Астана
2023

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

СЫДЫҚОВ Айбек Жексеналыұлы	– PhD докторы (алқа төрағасы) (Қазақстан)
ИБРАЕВА Ақмарал Ғосманқызы	– алқа төрағасының орынбасары, Қазақстан ұлттық жаратылыстану ғылымдары академиясының академигі, тарих ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан)
ТАЙМАҒАМБЕТОВ Жәкен Қожахметұлы	– ҚР ҰҒА академигі, тарих ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан)
САМАШЕВ Зайнолла Самашұлы	– тарих ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан)
АЙМҰХАМБЕТ Жанат Әскербекқызы	– филология ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан)
ҮМІТҚАЛИЕВ Ұлан Үмітқалиұлы	– тарих ғылымдарының кандидаты (Қазақстан)
МЕРЦ Виктор Карлович	– тарих ғылымдарының кандидаты (Қазақстан)
ЖАБАҒИН Мақсат	– тарих ғылымдарының кандидаты (Қазақстан)
БИҒОЖИН Ұлан Зейноллаұлы	– PhD докторы (Қазақстан)
САБИТОВ Жаксылық	– PhD докторы (Қазақстан)
ДЮПЮЙ Пауло	– PhD докторы (Қазақстан)
ҚАРА Әбдуақап	– доктор, профессор (Түркия)
ШАМИЛЬОГЛУ Юлай	– PhD, профессор (АҚШ)
АЙТПАЕВА Гулнара Амановна	– филология ғылымдарының докторы, профессор (Қырғызстан)
РАДИВОЖЕВИЧ Мильяна	– PhD, қауымдастырылған профессор (Ұлыбритания)

EDITORIAL BOARD:

Aibek Sydykov	– Doctor PhD (Chairman of the editorial board) (Kazakhstan)
Akmaral Ibrayeva	– Deputy chairman of the editorial board, Doctor of historical sciences, professor, Academician of the National Academy of Natural Sciences of Kazakhstan (Kazakhstan)
Zhaken Taimagambetov	– Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of NAS RK (Kazakhstan)
Zainolla Samashev	– Doctor of Historical Sciences, (Kazakhstan)
Zhanat Aimukhambet	– Doctor of Philology, Professor (Kazakhstan)
Ulan Umitkaliev	– Candidate of Historical Sciences (Kazakhstan)
Victor Merts	– Candidate of Historical Sciences (Kazakhstan)
Maxat Zhabagin	– Candidate of Historical Sciences (Kazakhstan)
Ulan Bigozhin	– PhD (Kazakhstan)
Zhaxylyk Sabitov	– PhD (Kazakhstan)
Paula Dupuy	– PhD (Kazakhstan)
Kara Abdulvahap	– Doctor, professor (Turkey)
Uli Shamiloglu	– PhD, professor (USA)
Gulnara Aitpaeva	– Doctor of Philology, Professor (Kyrgyzstan)
Radivojevic Miljana	– PhD, Associate professor (UK)

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

СЫДЫКОВ Айбек Жексеналыевич	– PhD доктор (председатель коллегии) (Казахстан)
ИБРАЕВА Акмарал Госмановна	– заместитель председателя коллегии, Академик Казахстанской национальной академии естественных наук, доктор исторических наук, профессор (Казахстан)
ТАЙМАГАМБЕТОВ Жакен Кожаметович	– ҚР ҰҒА академигі, тарих ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан)
САМАШЕВ Зайнолла Самашевич	– доктор исторических наук, профессор (Казахстан)
АЙМУХАМБЕТ Жанат Аскербековна	– доктор филологических наук, профессор (Казахстан)
УМИТКАЛИЕВ Улан Умиткалиевич	– кандидат исторических наук, профессор (Казахстан)
МЕРЦ Виктор Карлович	– кандидат исторических наук, профессор (Казахстан)
ЖАБАГИН Максат	– кандидат исторических наук, профессор (Казахстан)
БИГОЖИН Улан Зейноллаулы	– PhD доктор (Казахстан)
САБИТОВ Жаксылык	– PhD доктор (Казахстан)
ДЮПЮЙ Пауло	– PhD доктор (Казахстан)
КАРА Абдуакап	- Доктор, профессор (Турция)
ШАМИЛЬОГЛУ Юлай	– PhD, профессор (США)
АЙТПАЕВА Гулнара Амановна	- доктор филологических наук, профессор (Кыргызстан)
Радивожевич Мильяна	- PhD, ассоциированный профессор (Великобритания)

МАЗМҰНЫ / CONTENT / СОДЕРЖАНИЕ

Этнология / Ethnology / Этнология

<i>Артықбаев Ж.О.</i> "Бап тәңірі" - Орталық Азия халықтарының руханият және дүниетаным ескерткіші <i>Artykbayev Zh.O.</i> "Bap tengri" is a monument to the spirituality and worldview of the peoples of Central Asia	
<i>Артықбаев Ж.О.</i> "Бап тенгри" - памятник духовности и мировоззрения народов Центральной Азии.....6	6
<i>Ибадуллаева З.Ө.</i> Қазақ этномәдениетінің белгілер жүйесіндегі "сүйек" ұғымының орны <i>Ibadullayeva Z.O.</i> The meaning of the concept of "bone" in the symbolic system of kazakh ethnoculture	
<i>Ибадуллаева З.О.</i> Значение понятия "кость" в знаковой системе казахской этнокультуры.....15	15
<i>Мамедова И.Г.</i> Сефевидтер дәуіріндегі кофеханалар тарихы (тарихи-этнографиялық зерттеу) <i>Mammadova I.G.</i> Coffeehouses of the Safavids period (historical-ethnographic research)	
<i>Мамедова И.Г.</i> Кофейни эпохи Сефевидов (историко-этнографическое исследование).....27	27
<i>Магеррамова С.С.</i> Қарабақ жылқысы <i>Magerramova S.S.</i> Garabakh horses	
<i>Магеррамова С.С.</i> Гарабахские лошади.....35	35
<i>Алиев А.Т.</i> Грузиялық әзірбайжандардың аға буын өкілдерімен қарым-қатынасы (XIX-XX ғасыр басы) <i>Aliyev A.T.</i> Attitudes towards aksakals and aghbircheks among Georgian azerbaijanis (early XIX-XX centuries)	
<i>Алиев А.Т.</i> Отношение к мужчинам и женщинам старшего поколения у азербайджанцев Грузии (XIX - нач. XX вв.).....47	47
<i>Атдаев С. Дж.</i> Түрікмендердің дәстүрлі астық сақтау жолдары <i>Atdaev S.J.</i> Traditional ways of storing grain in turkmen	
<i>Атдаев С. Дж.</i> Традиционные способы хранения зерна у туркмен.....58	58
<i>Аманова Б. Т.</i> Қарабақ халқының үйлену тойы туралы (халық жазушысы Әли Велиевтің шығармалары негізінде) <i>Amanova B.T.</i> About the wedding ceremony of Karabakh people (based on the works of national writer Ali Veliyev)	
<i>Аманова Б. Т.</i> О свадебном обряде карабахцев (по произведениям народного писателя Али Велиева).....71	71
<i>Оспанова А.К., Шораев Б.К.</i> Қазақстанға депортацияланған Қырым татарларының тарихы: архив деректері негізінде талдау <i>Ospanova A.K., Shoraev B. K.</i> History of Crimean tatars deported to Kazakhstan: analysis based on archived data	
<i>Оспанова А.К., Шораев Б.К.</i> История Крымских татар, депортированных в Казахстан: анализ на основе архивных данных.....82	82
<i>Билялова Г.А.</i> XIX-XX ғасырлардағы алматылық қазақтар: тарихи талдау <i>Bilyalova G.A.</i> Almaty kazakhs of XIX-XX centuries: historical analyse	
<i>Билялова Г.А.</i> Казахи Алматы XIX-XX века: исторический анализ.....103	103
Қазақстан музейлері/ Museums of Kazakhstan/ Музеи Казахстана	
<i>Рахатова Ж.Т.</i> Шығыс Қазақстан облыстық сәулет-этнографиялық және табиғи-ландшафтық музей-қорығының Солжағалық кешені <i>Rakhatova Zh.T.</i> The Left-Bank complex of the East Kazakhstan Regional Architectural, Ethnographic and Natural Landscape Museum-Reserve	
<i>Рахатова Ж.Т.</i> Левобережный комплекс Восточно-Казахстанского областного архитектурно-этнографического и природно-ландшафтного музея-заповедника.....114	114
Тұлғалар/ Personality/ Персоналии	
<i>Ибадуллаева З.Ө.</i> Ә.Т. Төлеубаев - ғылым жолындағы ұстазым.....122	122
Хабарлар/ News/ Хроники	
<i>Әжіғали С.Е., Әшім Б.Ә.</i> Қазақ этнографиялық ескерткіштану академиялық орталығының ашылу.....124	124

Қазақстан музейлері/ Museums of Kazakhstan/ Музеи Казахстана

<https://doi.org/10.47500/2023.v16.i4.10>

Рахатова Ж.Т.¹

¹Шығыс Қазақстан облыстық сәулет-этнографиялық
және табиғи-ландшафтық музей-қорығы

Өскемен қ., Қазақстан

¹e-mail: zako_ai@mail.ru

ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСТЫҚ СӘУЛЕТ-ЭТНОГРАФИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ТАБИҒИ-ЛАНДШАФТТЫҚ МУЗЕЙ-ҚОРЫҒЫНЫҢ СОЛЖАҒАЛЫҚ КЕШЕНІ

Аңдатпа. Өскемен қаласындағы алғаш болып Қазақстанда көлемі жағынан теңдесі жоқ бірегей Шығыс Қазақстан облыстық сәулет-этнографиялық және табиғи-ландшафтық музей-қорықтың Солжағалық кешенінде орналасқаны айтылады. Мақалада қорық құрамына кіретін бірнеше нысанның ішіндегі мақтанышы – этнографиялық кешен туралы мағлұмат берілген және кешеннің мақсаты қандай, құрылуы, ашылу тарихы, кезеңі, жинақ қоры жайлы жазылған. Бөлім және қор қызметкерлерінен алынған нақты ақпарат берілген. Келушілердің және делегация мүшелерінің пікірлері жазылған.

Солжағалық кешен Шығыс Қазақстан облыстық сәулет-этнографиялық және табиғи-ландшафтық музей-қорықтың құрамына кіретін нысандардың бірі болып табылады. Бүгінде музей-қорықтың 55 жылдық тарихы бар, биыл қазан айының 9-да мерейтойы аталып өтті. Облыстық этнографиялық музей-қорыққа үш ғимарат және бес саябақ кіреді, атап айтқанда – Солжағалық кешен, Қасым Қайсенов атындағы саябақ, Жамбыл саябағы, Самал саябағы, Комсомол аралы. Солардың бірі Қазақстандағы бірегей қорық туралы, нақтырақ айтқанда этнографиялық кешен туралы толық мағлұмат беріледі.

Дәйексөз үшін: Рахатова Ж.Т. Шығыс Қазақстан облыстық сәулет-этнографиялық және табиғи-ландшафтық музей-қорығының Солжағалық кешені // Мәдени мұра. 2023. №4 (103). 114-119 б.(қаз.)

DOI:<https://doi.org/10.47500/2023.v16.i4.10>

1968 жылы Риддер қаласы, Бутаково ауылы мектебінің музейі негізінде, этнографиялық музей құрылған. 1983 жылы музей Өскемен қаласына көшірілді, сол уақытта қорда 10 мың

жәдігер болған. 2005 жылы музей-қорық мәртебесін алды, 55 жыл бұрын ашылған музей, Қазақстан Республикасындағы ең үлкен музейлердің бірі болды. Музейдің негізін қалаушы «Құрмет»

және «Парасат» ордендерінің иегері, Қазақ КСР-на еңбек сіңірген мәдениет қызметкері, ШҚО және Өскемен қаласының құрметті азаматы – Николай Алексеевич Зайцев.

Музей-қорық 2010 жылдың 1 мамырында ашылды. Музейдің мақсаты: тарих және сәулет ескерткіштерін мәдени мұра нысандары ретінде сақтап қалу. Адамның табиғатпен қарым-қатынасын үйлестіру институтын құру болып табылады. Біздің міндетіміз – адам табиғаттың патшасы емес, бүтін бір бөлшегі ғана және бөлшектің бүтінді жоюға қақысы жоқ екенін адамдарға түсіндіру. 2010 жылға дейін бұл жерде ТББ зауытын бөлшектегеннен кейін қалған құрылыс қалдықтарының үйіндісі болған. Біздің музей-қорыққа қарап, адам табиғатқа жасағанын түзете алады және түзетуге міндетті екенін көріп келеді.

Солжағалық кешен алып жатқан аймақ 117 гектарды құрайды. Кешеннің аумағына мыналар кіреді: хайуанаттар бағы, ботаникалық саябақ, әскери кешен, этнографиялық кешен, отбасылық демалыс аймағы, «Жібек жолы» сая-

бағы, шаруашылық аймақ және т.б. экспозициялық павильондар. Кешенге жылына 250 мыңнан астам адам арнайы келіп тамашалайды. Кешеннің мақтанышы – басты аймағы және келушілердің ерекше назарын аударып, әрдайым қызығушылықтарын арттыратын этноауыл туралы ерекше айта кету керек. Музей-қорықтың Солжағалық кешенінің этнографиялық аймағы – ашық аспан аясында қанат жайған сәулет және тұрмыс музейі. Оның алаңын 6,9 гектар құрайды. Этнографиялық кешен аса қысқа мерзімде салынған еді. «Кешеден алыс жоқ, ертеңнен жақын жоқ» дегендей, этноауыл небәрі үш жылдың ішінде тұрғызылса да қаз-қатар тізілген әр ұлттың үйлерін көріп, жылулықты сезініп, тәлім алар дүниелерді тамашалап этномәдениеттің бірлестігін көріп, сезінуге болады.

Этнографиялық кешенге бірінші болып Елбасы Н.Ә. Назарбаев, атақты тұлғалар және 2010 жылғы 7-8 қыркүйек күндері өткен Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясы аймақаралық ынтымақтастығының VII Форумна

Сур. 1. Шешен қонысы
Fig. 1. Chechen settlement

қатысушылар атбасын тіреді.

Мұнда Шығыс Қазақстанда тұратын халықтардың мәдениеті мен тұрмысын бейнелейтін 17 ұлттық қоныс тұрғызылған. XIX ғасыр соңы – XX ғасыр басындағы халық сәулетшілігінің мұрағаттар материалдары мен ғылыми әдебиет негізінде жаңғыртылған:

Сур. 2. Этноаул. Маралшының қонысы
Fig. 2. Ethnoaul. Settlement of maral breeder

Дәулетті қазақ қонысы. XIX ғасыр соңы – XX ғасыр басы;

Бай маралшының қонысы. XX ғасыр басы;

Дәулетті қалалық орыс қонысы. XX ғасыр басы;

Татар қонысы. XX ғасырдың 50-ші жылдары;

Белорус қонысы. XX ғасырдың бірінші жартысы;

Украин қонысы. XX ғасырдың бірінші жартысы;

Поляк қонысы. XX ғасырдың бірінші жартысы;

Шешен қонысы. XIV-XVII ғасырлар;

Грузин қонысы. XX ғасырдың бірінші жартысы;

Армян қонысы. XX ғасырдың бірінші жартысы;

Әзірбайжан қонысы. XX ғасырдың бірінші жартысы;

Еврей қонысы. XX ғасырдың бірінші жартысы;

Неміс қонысы. XX ғасыр ортасы;

Корей қонысы. XX ғасырдың бірінші жартысы;

Ұйғыр қонысы. XX ғасырдың бірінші жартысы.

Сондай-ақ, халық сәулетшілігінің жеке тұрған 3 нысаны:

Дүкен. XIX ғасыр соңы – XX ғасыр

Сур. 3. Татар қонысы. Дәстүрлі мереке Сабан той
Fig. 3. Tatar settlement. Traditional Sabantuy holiday

басы;

Тошала. XIX ғасырдың екінші жартысы;

Қоржын үйі. XIX ғасыр соңы – XX ғасыр басы.

Шығыс Қазақстан облысында көп ұлттар, оның ішінде 105-тен астам аз санды өзге ұлт халықтары тұрады. 1992 жылы «Достық үйі – қоғамдық келісім орталығы» құрылды, оның ішіне 22 этномәдени бірлестік кіреді. Бүгінгі күнге дейін әр ұлт өзінің тілін сақтап, дәстүрін, дәлірек айтсам мәдениетін дамытуда.

Бүгінде Шығыс Қазақстанда тұрып жатқан халықтардың дәстүрлі мәдениетін көрсететін Солжағалық этнографиялық кешен әлеуметті қазақстандық патриотизмге тәрбиелеу, халықтар арасында достық пен келісімді нығайту, дәстүрлердің, әдет-ғұрыптардың және салт-саналардың қайта жандануы және

оларды зерттеу, этномәдени диалог дағдыларына тәрбиелеу проблемаларын да шешеді.

Солжағалық кешенді салу идеясы – облыс орталығында ғылыми-танымдық жоба құру, музей-қорықтың қолда бар экспозицияларын кеңейту, қала халқы-

он бір нысан безендірілді. Олар, XX ғасырдағы корей, еврей, татар, неміс, ұйғыр, белорус, поляк, украин, әзірбайжан қоныстары және XV-XVII ғасырлардағы шешен мұнарасы.

Қазіргі күні кез-келген іс-шара, ұлт-

Сур. 4. Грузин қонысы

Fig. 4. Georgian settlement

ның бос уақыттары мен демалысын ұйымдастыру, туристердің қажеттерін қанағаттандыру, қаланың инвестициялық тартымдылығын арттыру, жаңа жұмыс орындарын құру болып табылады.

Осылайша, Шығыс Қазақстан облысының әкімі қызметін атқарған Б.М. Сапарбаев тарапынан үнемі қолдау тапқан директор Н.А. Зайцевтің басқаруындағы музей-қорық ұжымының қажырлы жұмысы нәтижесінде Қазақстанда тұңғыш рет көпсалалы музей-қорық құрылды, оның құрамына дәстүрлі музей, ашық аспан астындағы музей нысандары енеді. Этнографиялық кешен әзірше Қазақстандағы теңдесі жоқ жалғыз кешен болып табылады.

Солжағалық кешен құрылысын тұрғызу үшін қарқынды жұмыстар атқарылды. Аз санды этникалық топтар этнографиясы ғылыми зерттеу бөлімі 1989 жылы құрылған. Осы уақытта

тық және діни мерекелер этноауылда өткізіліп тұрады. Мысалы, татарлардың халықаралық Сабантойы, корейлердің «Ағаш отырғызу күні» мерекесі сондай-ақ Әзірбайжан қонысындағы үйлену тойы, яғни ұлтаралық келісім орталығы музей-қорықтың Солжағалық кешенінде дәстүрлі мерекелерін атап өтеді.

Әрбір қоныс сыртқы көріністерімен, қоршауымен ғана емес, ішкі интерьерімен де ерекшеленеді. Тұрғын үйлерді безендіруге қажетті жиһаздарды бүкіл жұрт болып, соның ішінде Достық үйі этномәдени бірлестіктерінің мүшелері де жинады.

Әр халықтың жәдігерлері негізінен іссапарларда және экспедицияларда жиналды. Алғашқылардың бірі болып қорға тапсырған 1990 жылы Болатовтар тегінен отбасылық аса құрмет тұтатын заттардың топтамасы түсті. Топтама арасында әйелдердің кестеленген бас киімі, былғары етік, бір сөзбен айтқанда

ұлттық киім-кешек түрлерімен толыға бастады. 1994 жылы корей костюмдері мен бұйымдарының алғашқы топтамасы қорға түсті. Сонымен қатар 1997-1998 жылдары көпес Ахтям Рафиковтың ата-бабаларынан қалған тартымды заттар әкелінді. Оларды Ахтям Рафиковтың немересі қайтыс болғаннан кейін, келіні Гүлсім Латфоллақызы Фаизова тапсырды. Осылайша қор толығып отырды, қазірде музей қорында 74 мыңға жуық бұйым сақталуда.

Әр қоныстың жабдықтары және тұрмыстық жәдігерлер саны 200-300-ге жуық. Жоғарыда айтып өткендей сатып алу, сыйға тарту немесе мұраларын сақтап қорға арнайы тапсырған адамдар арқылы жинақталған. Саны жағынан ең көп корей ұлтының бұйымдары. 2011 жылы Қазақстандағы Корея елшісі Хан Сун-Рэ көптеген ұлттық бұйымдарды қорға сыйға тартты. Өте көп музыкалық аспаптар топтамасы қорға сыйға берілді.

Этнографиялық кешеннің қарым-қатынас және демалыс кеңістігіне айналғанын атап өткен жөн. Мұнда этномәдени орталықтармен бірлесіп көркемөнерпаздардың концерттері,

фестивалдер, этномәдени бірлестіктер ұжымдарының өнер көрсетулері, көпшілік іс-шаралар, дәрістер оқылып, қала мен облыс ұйымдарының тапсырыстары бойынша тақырыптық және шолу экскурсиялары үнемі өткізіліп тұрады.

Татар, беларус, украин т.б. көптеген ұлттар этнографиялық кешенге келіп шексіз алғыстарын жиі білдіреді. Өңірге келген делегация бірден этнографиялық кешенге атбасын тірейді, олардың жиі айтатын пікірлері:

– Біздің тарихи қонысты, мәдениетті сақтап, дәріптеп жас ұрпаққа өнеге ретінде көрсетіп жүрсіздер..

– Ата-бабамыздан қалған жәдігерлерді тамашалап, балалық шаққа саяхат жасап керемет сезімде тұрмыз...

– Музей қызметкерлеріне тарихи жәдігерді сақтағаны үшін, әртүрлі халықтардың мәдени құндылықтарына төзімділікпен қарағаны үшін алғыс айтамыз!

– Мәдени қоныстар және жәдігерлер арқылы Қазақстанның мұрасын әлемге танытып келесіздер. Рахмет!!!

Сур. 5. Солжағалық кешен
Fig. 5. Left Bank complex

Сур. 6. Дәулетті қазақ қонысы
Fig. 6. Rich Kazakh settlement

Сур. 7. Дәулетті қазақ қонысының ауласы
Fig. 7. Courtyard of a rich Kazakh settlement

Рахатова Ж.Т.¹

¹Восточно-Казахстанский региональный архитектурно-этнографический и природно-ландшафтный музей-заповедник

Усть-Каменогорск, Казахстан

¹e-mail: zako_ai@mail.ru

ЛЕВОБЕРЕЖНЫЙ КОМПЛЕКС ВОСТОЧНО-КАЗАХСТАНСКОГО ОБЛАСТНОГО АРХИТЕКТУРНО-ЭТНОГРАФИЧЕСКОГО И ПРИРОДНО-ЛАНДШАФТНОГО МУЗЕЯ-ЗАПОВЕДНИКА

Аннотация. В статье рассмотрен Левобережный комплекс Восточно-Казахстанского регионального архитектурно-этнографического и природно-ландшафтного музея-заповедника, расположенного в Усть-Каменогорске, который является уникальным по своим размерам на территории Казахстана. В работе приведены краткие сведения, рассмотрены цели, история создания и открытия, периодизация и коллекция этнографического комплекса, являющегося гордостью музея-заповедника. Приведена конкретная информация, полученная от сотрудников ведомства и фонда, а также представлены мнения посетителей и членов делегации.

Левобережный комплекс является одним из объектов, входящих в состав Восточно-Казахстанского областного архитектурно-этнографического и природно-ландшафтного музея-заповедника. 9 октября текущего года музей-заповедник отпраздновал свой 55-летний юбилей. Областной этнографический музей-заповедник включает в себя три здания и пять парков, в частности, Левобережный комплекс, парк Касыма Кайсенова, парк Жамбыла, парк Самал, остров Комсомольский. Один из этих объектов дает полную информацию об уникальном заповеднике Казахстана, а именно об этнографическом комплексе.

Для цитирования: Рахатова Ж.Т. Левобережный комплекс Восточно-Казахстанского областного архитектурно-этнографического и природно-ландшафтного музея-заповедника // Мәдени мұра. 2023. №4 (103). 114-119 с.(рус.)

DOI: <https://doi.org/10.47500/2023.v16.i4.10>

Rakhatova Zh.T.¹

¹East Kazakhstan regional architectural, ethnographic and
natural landscape Museum-Reserve
Ust-Kamenogorsk, Kazakhstan
¹e-mail: zako_ai@mail.ru

THE LEFT-BANK COMPLEX OF THE EAST KAZAKHSTAN REGIONAL ARCHITECTURAL, ETHNOGRAPHIC AND NATURAL LANDSCAPE MUSEUM-RESERVE

Abstract. It is noted that the city of Ust-Kamenogorsk is located in the Left-Bank complex of the unique East Kazakhstan regional architectural, ethnographic and natural landscape Museum-Reserve, which has no analogues in terms of size in Kazakhstan. The article provides information about the ethnographic complex, which is the pride of several of its constituent objects, and describes the purpose of the complex, the history of its creation, the period of its discovery, and the collection fund. Specific information received from employees of the department and the fund is provided. Reviews of visitors and members of the delegation are recorded.

Left-Bank complex is a part of East Kazakhstan regional architectural, ethnographic and natural landscape Museum-Reserve. On October 9 of this year, the 55th anniversary of the museum-reserve was celebrated. The regional Ethnographic Museum-Reserve includes three buildings and five parks: the Left-Bank complex, Kasym Kaisenov Park, Zhambyl Park, Samal Park, Komsomol island. One of these objects provides complete information about the unique museum-reserve of Kazakhstan, in particular, about the ethnographic complex.

For citation: Rakhatova Zh.T. The Left-Bank complex of the East Kazakhstan Regional Architectural, Ethnographic and Natural Landscape Museum-Reserve // Madeni mura. 2023. №4 (103). 114-119 p. (eng.)

DOI: <https://doi.org/10.47500/2023.v16.i4.10>

Автор туралы мәлімет:

Рахатова Ж.Т. «Шығыс Қазақстан облыстық сәулет-этнографиялық және табиғи-ландшафтық музей-қорығы», Халықтық және сәндік-қолданбалы өнер бөлімінің қызметкері, Өскемен қ., Қазақстан.

Сведения об авторе:

Рахатова Ж. Т. «Восточно-Казахстанский областной архитектурно-этнографический и природно-ландшафтный музей-заповедник», сотрудник отдела Народного и декоративно-прикладного искусства, Усть-Каменогорск, Казахстан.

Information about the author:

Rakhatova Zh.T. "East Kazakhstan Regional Architectural-Ethnographic and Natural-Landscape Museum-Reserve", employee of the Department of Folk and Decorative Arts, Ust-Kamenogorsk, Kazakhstan.

Журналдың құрылтайшысы және меншік иесі –
Қазақстан Республикасының Ұлттық музейі

11.03.2020 ж. Қазақстан Республикасының Ақпарат және қоғамдық
келісім министрлігінде тіркелген. Куәлік №KZ74VPY00021104

Бас редактор – Сыдыков А.Ж.
Жауапты редактор – Исаков Қ.А.
Редакторлар – Оспанова А.К.,
Смағұлова Б.С.,
Ақпанбекова Ғ.Р.,
Султанова А.К.,
Суретші-дизайнер – Смайлова А.Б.

Редакцияның мекен-жайы:
010000, Астана қаласы,
Тәуелсіздік даңғылы, 54,
Қазақстан Республикасының Ұлттық музейі
6-блок, 6-қабат, 618-бөлме

Байланыс телефондары:
+7 (7172) 91 90 35; 335, 663, 664, 641 (ішкі)
Журнал сайты: **<https://madenimura-journal.kz>**
e-mail: journal.madenimura@gmail.com

Журналдың Instagram
парақшасына QR-код

Журналдың Facebook
парақшасына QR-код

Журнал жылына 4 рет жарыққа шығады

Басуға 15.12.2023 ж. қол қойылды.
Пішімі 205 x 275 мм. Офсеттік басылым 4 + 4.
Шартты баспа табағы 16,62.

Таралымы 200 дана

«Big Dream» баспаханасында басылды.
Баспахана мекен-жайы:
Астана қ., Байсейітова к., 114/2
377-074, 87024848813.